

Podstawy opieki i wychowania w pracy pedagoga specjalnego - course description

General information	
Course name	Podstawy opieki i wychowania w pracy pedagoga specjalnego
Course ID	05.6-WP-PSSM-POWNI
Faculty	Faculty of Social Sciences
Field of study	Special education
Education profile	academic
Level of studies	Long-cycle studies leading to MS degree
Beginning semester	winter term 2022/2023

Course information	
Semester	8
ECTS credits to win	4
Course type	obligatory
Teaching language	polish
Author of syllabus	dr hab. Grażyna Gajewska, prof. UZ

Classes forms					
The class form	Hours per semester (full-time)	Hours per week (full-time)	Hours per semester (part-time)	Hours per week (part-time)	Form of assignment
Lecture	15	1	9	0,6	Exam
Class	15	1	9	0,6	Credit with grade

Aim of the course

Celem przedmiotu jest:

poznanie teoretycznych podstaw działalności opiekuńczo-wychowawczej, jej rozumienie i zastosowanie w praktyce pedagoga specjalnego, a szczegółowo:

- opanowanie podstawowej i uporządkowanej wiedzy ogólnej o działalności i rzeczywistości opiekuńczo-wychowawczej, jej istocie, rodzajach, składnikach specyfiki głównych środowisk wychowawczych i procesów w nich zachodzących ważnych w pracy pedagoga specjalnego;
- odniesienie wiedzy ogólnej do praktyki i własnego doświadczenia;
- kształtowanie umiejętności refleksyjnego zastosowania wiedzy do zrozumienia zjawisk opiekuńczo-wychowawczych oraz ich wartościowania.

Prerequisites

Brak

Scope

Problematyka wykładów:

1. Wiedza z pedagogiki opiekuńczej ważną dla pedagoga specjalnego.
2. Cechy konstytutywne opieki.
3. Model opiekuna – wychowawcy.
4. Geneza opieki.
5. Potrzeby dzieciństwa a opieka. Charakterystyka, konsekwencje ich niezaspokojenia w opiece i wychowaniu dziecka. Opuszczenie i osamotnienie dziecka. Sieroctwo i choroba sieroca.
6. Funkcje oraz struktura opieki.
7. Diagnozowanie w opiece i wychowaniu.
8. Samodzielność życiowa, jako cel opieki. Istota zastępowania dziecku opieki rodzinnej. Proces opieki i jego przebieg.

Problematyka ćwiczeń:

Pedagogika opiekuńcza, jako dyscyplina naukowa. Przedmiot zainteresowań pedagogiki opiekuńczej, swoistość problematyki, funkcje pedagogiki opiekuńczej, jej relacje z innymi dyscyplinami (pedagogiką społeczną, specjalną, ogólną, psychologią, socjologią). Podstawowa aparatura pojęciowa pedagogiki opiekuńczej. Struktura opieki: potrzeby ponadpodmiotowe, funkcje opiekuńcze, postawy opiekuńcze, sytuacje opiekuńcze, czynności opiekuńcze, atmosfera opieki. Potrzeby podopiecznego wyznacznikiem działalności opiekuńczej – istota, właściwości i wybrane klasyfikacje ludzkich potrzeb, pojęcie potrzeb ponadpodmiotowych i ich klasyfikacja oraz diagnozowanie. Potrzeby dzieciństwa a opieka. Klasyfikacja potrzeb dzieciństwa i ich krótka charakterystyka, potrzeba przywiązania – istota, sposoby zaspokojenia oraz przedmioty i ich zmienność w procesie rozwoju dziecka, choroba sieroca jako skutek niezaspokojenia potrzeby przywiązania, zasady postępowania opiekuńczo-wychowawczego wynikające z wiedzy o dziecięcych potrzebach przywiązania. Zjawisko porzucenia, opuszczenia (sieroctwa) dzieci. Wąskie i szerokie ujęcie zjawiska, rodzaje, przyczyny mikro- i makrospołeczne, skutki dla rozwoju i zachowania dzieci. Dlaczego nie warto posługiwać się pojęciem „sieroctwo”. Różnorodność interpretacji pojęcia opieki. Opieka a inne typy działalności ludzkiej - zasadnicze sposoby ujmowania „opieki”, specyficzne cechy opieki, relacje między opieką a pomocą, relacje między opieką a wychowaniem (swoistości i związki). Zakresy opieki – różnicowanie opieki ze względu na jej podmiot, przedmiot, charakter, przejawy w ciągu życia jednostki, zaspokajane potrzeby. Kategorie opieki – pojęcie kategorii opieki, charakterystyka opieki, jako kategorii: rodzinnej, moralnej, społecznej, prawnej i wychowawczej. Funkcje opieki – funkcja homeostatyczna – jej warstwa obiektywna i subiektywna, egzystencjalna, regulacyjna, usamodzielniająca, socjalizująca. Zasady opieki wychowawczej – zasada opieki sprawiedliwej, opieki optymalnej, czynnego udziału podopiecznych, wychowawczego charakteru opieki, wychowawczego oddziaływania na potrzeby. Proces opieki – istota procesu opieki, zasadnicze typy procesu opieki, elementy zmienne ewolucyjnego procesu opieki oraz jego struktura. System opieki nad dzieckiem – zasadnicze funkcje systemu opieki i wychowania, główne

założenia reformy systemu opieki i wychowania, typy placówek i ich funkcjonowanie w świetle aktualnych dokumentów. Rodzina adopcyjna, jako forma kompensacji sieroctwa dzieci. Podstawy prawne adopcji, adopcja zagraniczna, jawność adopcji, niepowodzenia adopcji i ich przyczyny, specyficzne problemy rodzin adopcyjnych, rola ośrodka adopcyjnego w przygotowaniu adopcji. Rodzina zastępcza, jako środowisko opieki i wychowania – typy rodzin zastępczych, zasady funkcjonowania rodzin, rodzina zastępcza a rodzina adopcyjna, pogotowie rodzinne, jako jedna z zawodowych form opieki zastępczej nad dzieckiem, światowe kierunki w opiece zastępczej. Opiekun-wychowawca w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Jego pozytywne i negatywne prezentowane postawy, czynniki postaw opiekuńczych, teoretyczny model opiekuna-wychowawcy, etyczny aspekt zawodu opiekuna – wychowawcy. Wkład pedagogów (m.in. H. Radlińskiej, J. Cz. Babickiego, K. Jeżewskiego, J. Korczaka, K. Lisieckiego, H. Jordana) w rozwój pedagogiki opiekuńczej. Istota samodzielności życiowej, jako celu i środka opieki.

Teaching methods

Wykład dialogowy z zastosowaniem wizualizacji medialnej. Metoda sytuacyjna, aktywizująca. Praca w małych grupach, praca z tekstem. Dyskusja.

Learning outcomes and methods of theirs verification

Outcome description	Outcome symbols	Methods of verification	The class form
Student weryfikuje i przewiduje różne zjawiska opieki i wychowania w pracy pedagoga specjalnego stosując wyniki badań pedagogiki opiekuńczej oraz innych nauk społecznych oraz nauk o zdrowiu i medycznych; B.2.U1. wykrywa sytuacje zagrożeń w przedszkolu, szkole lub placówce systemu oświaty.	• PS_U-02	• a discussion • activity during the classes	• Class
Student wybiera sposób rozwoju umiejętności poznawczych i społecznych uczniów, wychowanków, podopiecznych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi stosując zasady opieki wychowawczej, wychowania opiekuńczego i specyfiki opieki, będące podstawą projektowania zajęć opiekuńczo-wychowawczych w przedszkolu, szkole, placówce systemu oświaty lub pomocy społecznej.	• PS_U-08	• a draft • activity during the classes • an exam - oral, descriptive, test and other	• Lecture • Class
Student opisuje specyfikę działań opiekuńczo-wychowawczych w różnych zakresach i etapach rozwoju podopiecznych - wychowanków, uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym względnej samodzielności życiowej i rozwoju zainteresowań, adaptacji do placówek oraz analizuje ich uwarunkowania, teoretyczne wyjaśnienia i wskazuje wybrane skutki;	• PS_W-01	• a test with score scale • activity during the classes • an evaluation test	• Lecture • Class
Student opisuje istotę działalności opiekuńczo – wychowawczej odnosząc ją do indywidualizacji procesu usamodzielniania, socjalizacji i uczenia się; B.2.W12. cel pracy opiekuńczo-wychowawczej z dziećmi w przedszkolu i uczniami w szkole na różnych etapach edukacyjnych oraz w instytucjach pomocy społecznej;	• PS_W-11	• activity during the classes • an evaluation test • an exam - oral, descriptive, test and other • an observation and evaluation of activities during the classes	• Lecture • Class
Student dyskutuje, wyraża opinie i jest zorientowany na budowanie relacji z podopiecznymi, wychowankami, uczniami, ich rodzicami, opiekunami oraz innymi osobami włączającymi się z obowiązku lub dobrej woli w działania opiekuńczo-wychowawcze sprzyjające efektywności edukacyjnej; B.2.K1. okazywaniu dzieciom empatii w sytuacjach opieki, wychowania i uczenia się.	• PS_K-02	• activity during the classes	• Class

Assignment conditions

Warunkiem zaliczenia ćwiczeń jest: pozytywna ocena z aktywności podczas zajęć, pozytywna ocena z konspektu i kolokwium lub pisemnego eseju.

Warunkiem zaliczenia wykładów jest: uzyskanie 60% pozytywnych odpowiedzi z testu z pytaniami otwartymi.

Ocena końcowa jest średnia arytmetyczna ocen z ćwiczeń i wykładów.

Recommended reading

1. Badora, S. (2013). Człowiek jako istota opiekująca się. Szkice pedagogiczne. Tarnobrzeg.
2. Brągiel, J. (2018). Postmodernistyczne przemiany w rodzinie. Roczniki Pedagogiczne, vol. 10, nr 4, s.10-21, ISSN: 2080-850X, DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rped.2018.10.4-2>.
3. Dąbrowski, Z. (2006a). Pedagogika opiekuńcza w zarysie. T. 1. Olsztyn: Wydawnictwo UWM.
4. Dąbrowski, Z. (2006b). Pedagogika opiekuńcza w zarysie. T. 2. Olsztyn: Wydawnictwo UWM.
5. Dąbrowski, Z. (2006c). Pedagogika opiekuńcza. W: B. Śliwerski (red.), Pedagogika. T. 3. Gdańsk: GWP, 253-277.
6. Gajewska G. G. (2020). *Współczesne tendencje, problemy oraz wyzwania w opiece i wychowaniu. Teoria, metodyka i praktyka w opinii studentów*. Kraków: OW "Impuls".
7. Gajewska, G. (2009a). Wsparcie dziecka w rozwoju. Konteksty opieki i edukacji. Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza UZ.
8. Gajewska, G. (2009b). Pedagogika opiekuńcza. Elementy metodyki. Zielona Góra: PEKW Gaja.
9. Gajewska, G., Doliński, A. (2007). Teoretyczno-metodyczne aspekty warsztatu pracy pedagoga: scenariusze zajęć wychowawczych, T.1, Zielona Góra: PEKW GAJA.
10. Gajewska, G. G. i Zapeński, P. (2018). Odpowiedzialność w edukacji versus dylematy etyczne pedagogów w kreowaniu postaw jednostkowych uczniów. Horyzonty Wychowania, 17 (41), 135 – 148, DOI: 10.17399/HW.2018.174109.
11. Górnicka, B. (2016, red.). Zaniedbanie dziecka. Wybrane aspekty zjawiska. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.
12. Każdorazowo uzupełniania i przekazywana studentom.

Further reading

1. Gajewska, G. (2019). Funkcje opieki wyznacznikiem zmian przestrzeni współczesnej edukacji dzieci i rodziców. Studia z Teorii Wychowania, Tom X, 1 (26), Warszawa: Wydawnictwo Naukowe ChAT, s.103-125, <https://files.clickweb.home.pl/6a/62/6a62186b-1a29-447c-8731-f1d8d02e8b33.pdf>.
2. Gajewska G. (2016). Transmisja międzypokoleniowa domu w pieczy zastępczej. Problemy Opiekuńczo - Wychowawcze, 10, 3-11.
3. Gajewska G., Turska E. (2011). Teoretyczno-metodyczne aspekty opieki i wychowania w świetlicy: scenariusze spotkań, programy, T. 12, Zielona Góra.
4. Kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2019/2020. Pobrano 11.07.2019r., z: <https://www.gov.pl/web/edukacja/podstawowe-kierunki-realizacji-polityki-oswiatowej-panstwa-w-roku-szkolnym-20192020>.
5. Kotarbiński, T. (1976). Medytacje o życiu godziwym. Warszawa: WP.
6. Krajewska, J. (2017). Jawność przysposobienia jako nieustający problem rodzin adopcyjnych. Problemy Opiekuńczo – Wychowawcze, 557 (2), 24-31
7. Muszyńska, E. (2012). Miejsce opieki we współczesnej pedagogice. Rocznik Lubuski, 38(2), 91-104
8. Zajdel, K. (2019). Społeczne i indywidualne wymiary oceny szkolnej. Kraków: OW „Impuls”.
9. Każdorazowo uzupełniania i przekazywana studentom.

Notes

Modified by dr hab. Grażyna Gajewska, prof. UZ (last modification: 22-04-2022 08:50)

Generated automatically from SylabUZ computer system